

Sygn. akt II Ca 410/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Beata Piwko**

Sędziowie: **SO Marek Boniecki (spr.)**

SR del. Michał Siemieniec

Protokolant: **protokolant sądowy Agnieszka Baran**

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 czerwca 2013 r. w Kielcach

sprawy z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej w Z.

przeciwko (...) S.A. w L. Oddział w S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Skarżysku - Kamiennej

z dnia 10 stycznia 2013 r., sygn. I C 42/11

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) w ten sposób, że oddala powództwo co do kwoty 2448,81 (dwa tysiące czterysta czterdzieści osiem 81/100) złotych wraz z odsetkami od tej kwoty od dnia 6 kwietnia 2009 roku oraz w punkcie III (trzecim) co do pozwanego (...) S.A. w L. Oddział w S. w ten sposób, że znosi wzajemnie koszty procesu między tym pozwanym, a stroną powodową; oddala apelację w pozostałej części i znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 410/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 11 lutego 2011 r. Spółdzielnia Mieszkaniowa w Z. domagała się od (...) S.A. w L. Oddział w S. zasądzenia kwoty 24.180,01 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 17.940,01 zł od 24 lutego 2009 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 6.240 zł do dnia 22 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów postępowania.

Pozwana (...) S.A. w L. Oddział w S. wniosła o oddalenie pozwu, podnosząc zarzuty: braku legitymacji biernej, przedawnienia roszczenia za okres od 1 marca 2006 r. do 31 stycznia 2008 r., zasiedzenia służebności oraz wygórowania roszczenia.

Wyrokiem z dnia 10 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy w Skarżysku – Kamiennej zasądził od strony pozwanej (...) S.A. w L. Oddział w S. na rzecz strony powodowej kwotę 6.781,32 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6.04.2009 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części.

Sąd Rejonowy ustalił, że Spółdzielnia Mieszkaniowa w Z. jest użytkownikiem wieczystym nieruchomości położonych w Z. obejmujących działki o nr (...) stanowiących własność Gminy – Miasta Z.. Dla przedmiotowych nieruchomości Sąd Rejonowy w Zwoleniu prowadzi księgi wieczyste o nr: (...); (...); (...); (...); (...). Na wskazanych nieruchomościach zlokalizowane jest 6 transformatorowych stacji energetycznych bez tytułu prawnego. Łączna powierzchnia zajęta pod stacje transformatorowe wynosi 211,65 m².

Spółdzielnia Mieszkaniowa w Z. wielokrotnie, począwszy od dnia 29 sierpnia 2008 roku zwracała się do Zakładów (...) o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości oraz umowne uregulowanie spornej kwestii. (...) S.A. w L. Oddział w S. i jej poprzednik prawny odmawiały wypłaty wynagrodzenia oraz umownego uregulowania w zakresie korzystania z nieruchomości, nie negując korzystania z nieruchomości bez podstawy prawnej.

Umową z dnia 30 czerwca 2007 roku (...) S.A. w S. dokonał aportowego zbycia na rzecz (...) spółka z o.o. w W. przedsiębiorstwa. W umowie strony określiły, że przedmiotem wkładu niepieniężnego jest zorganizowany zespół skład niematerialnych i materialnych przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze świadczeniem usług dystrybucji energii elektrycznej związanej w wykonywaniem zadań operatora systemu dystrybucyjnego na obszarze określonym w koncesji na przesyłanie i dystrybucję energii elektrycznej, w skład których wchodziły między innymi budynki, budowle, ruchomy majątek sieciowy związany z Przedsiębiorstwem (...), obejmujący w szczególności urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania prądu elektrycznego w rozumieniu art. 49 kodeksu cywilnego, w tym poczynione nakłady inwestycyjne. Strony umowy wskazały, że na (...) Sp. z o.o. jako element Przedsiębiorstwa (...), przechodzą zobowiązania wynikające z umów związanych z prowadzeniem Przedsiębiorstwa (...), z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości, wadów, polis ubezpieczeniowych oraz zobowiązania wobec pracowników i przejmowanych pracowników. Strony umowy oświadczyły również (§ 4), iż ich zgodnym zamiarem jest dążenie do zniesienia solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania Przedsiębiorstwa (...) poprzez wspólne wystąpienie o zgodę na przejęcie przez Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. długów związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa i uzgodniły, iż nie będzie miał zastosowania art. 55⁴ k.c. i za zobowiązanie będzie ponosić odpowiedzialność wyłącznie (...) Sp. z o.o. do ich pełnej wysokości. (...) Sp. z o.o. zobowiązał się wobec (...) S.A. zwolnić ją ze zobowiązań związanych z prowadzeniem Przedsiębiorstwa (...) i świadczyć na rzecz wierzycieli, którzy nie wyrazili i nie wyrażają pisemnej zgody na przejęcie zobowiązań na zasadach określonych w art. 392 k.c., oraz do wystąpienia w imieniu (...) S.A. do wierzycieli z wnioskiem o wyrażenie zgody na przekazanie zobowiązań i przejęcie ich przez (...) Sp. z o.o.

Z dniem 31 sierpnia 2010 r. spółka (...) spółka z o.o. w S. została przejęta w trybie art. 492§1 pkt 1 k.s.h. przez spółkę (...) S.A. w L..

Spółka (...) S.A. w R. powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w R. w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. a następnie połączenia (...) S.A. ze spółkami łączonymi, m.in. (...) Zakłady (...). Przedmiotem działalności tej spółki jest m.in. handel energią elektryczną.

Miesięczna wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości położonych w Z. obejmujących działki o nr (...), odpowiadająca ustanowieniu służebności przesyłu, wynosi 188,37 zł miesięcznie.

W pisemnych motywach swojego rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy podniósł, iż na nieruchomości stanowiącej przedmiot użytkowania wieczystego strony powodowej znajdują się energetyczne stacje transformatorowe, które od 1 lipca 2007 roku stanowią własność (...) spółki z o.o. w S., a od 31 sierpnia 2010 r. spółki (...) S.A. w L.. Przedmiotowe stacje nie stanowią majątku (...) S.A. w R. i nie wchodzi w zakres jej działalności, którą stanowi przede wszystkim handel energią elektryczną, a nie jej wytwarzanie czy przetwarzanie lub przesyłanie. Stanowi to o braku odpowiedzialności pozwanego (...) S.A. w R. względem powoda z tytułu posiadanych przez niego na gruncie powoda stacji trafo. Przedmiotowe stacje

nie stanowią jego własności, a zatem tak ustalony stan faktyczny przesądza, że brak jest podstawy prawnej dla ustalenia źródła jego odpowiedzialności względem strony powodowej.

Sąd wskazał, iż (...) S.A. w S. przeniósł własność zorganizowanego zespołu składników niematerialnych i materialnych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej związanej ze świadczeniem usług dystrybucji energii elektrycznej i wykonywaniem zadań operatora systemu dystrybucji energii elektrycznej i wykonywaniem zadań operatora systemu dystrybucyjnego na pokrycie podwyższonego kapitału nakładowego (...) spółka z o.o. W skład tego majątku wchodziły w szczególności budynki, budowle oraz ruchomy majątek sieciowy związany z prowadzeniem Przedsiębiorstwa (...), obejmujący w szczególności urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania prądu elektrycznego. W umowie powyższej strony uzgodniły zasady odpowiedzialności za zobowiązania, w tym za zobowiązania z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości zajętej pod urządzenia sieciowe. Zgodnie jednak z art. 55⁴ k.c. odpowiedzialności solidarnej nie można bez zgody wierzyciela wyłączyć ani ograniczyć ze skutkiem dla osób trzecich, a w konsekwencji należało stwierdzić, że wbrew twierdzeniom strony pozwanej (...) S.A. w L..

Sąd wskazał, iż roszczenie powodowej spółdzielni mieszkaniowej z tytułu bezumownego korzystania z będącego w jej użytkowaniu wieczystym gruntu przedawnia się z upływem trzech lat. Pozew strona powodowa wniosła w dniu 11 lutego 2011 r., a zatem żądanie strony powodowej mogło zostać uwzględnione za okres od dnia 11 lutego 2008 r. Sąd miał jednak na uwadze, że strona pozwana zgłosiła zarzut przedawnienia roszczenia za okres od 1 marca 2006 r. do 31 stycznia 2008 r. Sąd przy ustaleniu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powoda korzystał z opinii biegłego, który jego wysokość dla wszystkich nieruchomości wyliczył na kwotę 188,37 zł miesięcznie i w konsekwencji uwzględnił roszczenie na podstawie art. 224 k.c. do łącznej wysokości 6.781,32 zł (188,37zł x 12 miesięcy x 3 lata).

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia, Sąd wskazał z kolei, iż istnieją dwie możliwości nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia: z upływem 20 lat w sytuacji, gdy posiadanie służebności trwało w dobrej wierze i 30 lat, gdy odbywało się ono w złej wierze. Żadna z wyżej wskazanych okoliczności nie była przedmiotem postępowania dowodowego z woli stron postępowania.

W konsekwencji Sąd wskazał, iż należało oddalić powództwo zarówno w zakresie objętym przedawnieniem, jak i w stosunku do pozwanego (...) S.A. w L. oraz w rozmiarze wynagrodzenia przewyższającego wysokość wyliczoną przez biegłego z zakresu szacowania nieruchomości.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany (...) S.A. w L., zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie przez Sąd prawa materialnego tj. art. 233 k.c. poprzez przyjęcie, że użytkownikowi wieczystemu służy prawo do wynagrodzenia za korzystanie z gruntu oddanego mu w użytkowanie wieczyste w celu wznoszenia na nim stacji transformatorowych służących zasilaniu budynków mieszkalnych stanowiących własność użytkownika wieczystego. W przypadku nieuwzględnienia powyższego zarzutu skarżący podniósł zarzut naruszenia przez Sąd art. 321 §1 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie (w kwocie 2.448,81 zł), a ponadto zarzut naruszenia art. 117 k.c. w związku z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. poprzez nieuwzględnienie przedawnienia roszczenia za okres do 10 lutego 2008r.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł w przypadku uwzględnienia przez Sąd zarzutu naruszenia art. 233 k.c. o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych z uwzględnieniem wynagrodzenia radcy prawnego za zastępstwo sądowe w obu instancjach, natomiast w przypadku jego nieuwzględnienia o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w części zasądzonej przez Sąd I instancji ponad żądanie tj. w kwocie 2.448,81 zł oraz w części objętej przedawnieniem za okres od 1 do 10 lutego 2008 r. w kwocie 62,79 zł (1/3 wynagrodzenia miesięcznego ustalonego przez Sąd - art. 114 k.c.), bądź też uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie stancje według norm przepisanych.

Strona pozwana w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd pierwszej instancji prawidłowo, z poszanowaniem reguł wskazanych przepisem art. 233 §1 k.p.c. ustalił stan faktyczny sprawy, który Sąd Okręgowy z powyższych względów przyjął za własny.

Odnosząc się do zarzutów merytorycznych apelacji, wskazać należy, iż prawo użytkowania wieczystego, zgodnie z przepisem art. 233 k.c., daje uprawnienie do korzystania z gruntu z wyłączeniem innych osób, a zatem jest ono skuteczne także względem pozwanego i podlega takiej samej ochronie, jak prawo własności. Nie zasługuje zatem na uwzględnienie argumentacja skarżącego, iż skoro właściciel nieruchomości godził się na korzystanie z jego gruntu i nie żądał z tego tytułu wynagrodzenia, to prawo to nie służy także użytkownikowi wieczystemu. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 15 września 2009 r., sygn. I ACa 607/09 (LEX nr 1120160), właściciel nieruchomości (jej wieczysty użytkownik) może wystąpić względem przedsiębiorstwa, w skład którego wchodzi urządzenie przesyłowe, korzystającego z jego nieruchomości bez tytułu prawnego, w złej wierze, z roszczeniem o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości w oparciu o art. 224 § 2 w zw. z art. 225 w zw. z art. 230 i art. 352 § 2 k.c., bez względu na to, czy nie korzystając z nieruchomości lub będąc ograniczony w możliwości korzystania, poniósł jakąkolwiek szkodę i niezależnie od tego, czy posiadacz służebności odniósł z tego korzyść. Słusznie zatem Sąd Rejonowy uznał, iż powód mógł żądać od pozwanego zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z działek o nr (...). Strona pozwana korzystała z nieruchomości powoda bez podstawy prawnej, albowiem stron nie łączyła żadna umowa, z której wynikałoby prawo pozwanego do budowy stacji transformatorowych na działkach będących w użytkowaniu wieczystym powoda. Nie ma także żadnych dowodów na to, aby powód godził się na bezpłatne korzystanie z gruntu przez pozwanego. Nadto należy wskazać, iż dla odpowiedzialności pozwanego bez znaczenia jest okoliczność, iż stacje transformatorowe zostały wybudowane w celu zapewnienia zasilania wznoszonych przez powoda budynków mieszkalnych. Podkreślenia wymaga także, że strona pozwana w korespondencji prowadzonej z powodową spółdzielnią nie kwestionowała spoczywającego na niej obowiązku płacenia wynagrodzenia za korzystanie z gruntu.

Skarżący nie ma także racji twierdząc, iż Sąd naruszył art. 117 k.c. w zw. z art. 123 §1 pkt 1 k.c. poprzez nieuwzględnienie przedawnienia roszczenia za okres od 1 lutego do 10 lutego 2010 r. Pozew został złożony w dniu 11 lutego 2011 r. a zatem mając na względzie trzyletni okres przedawnienia roszczenia żądanie strony powodowej mogło zostać uwzględnione za okres od 11 lutego 2008 r. Koniecznym warunkiem powstania skutku przedawnienia jest jednakże podniesienie stosownego zarzutu. Pozwany zgłosił tymczasem zarzut przedawnienia za okres od 1 marca 2006 r. do 31 stycznia 2008 r. Słusznie zatem Sąd Rejonowy pomimo upływu terminu przedawnienia roszczenia nie uwzględnił przedawnienia roszczenia za okres od 1 do 10 lutego 2011 r. Sąd pierwszej instancji nie tylko nie naruszył zatem przepisów o przedawnieniu, lecz przeciwnie, gdyby z urzędu uwzględnił przedawnienie roszczenia za okres od 1 do 10 lutego 2011 r. naruszyłby art. 117 §2 k.c.

Na uwzględnienie zasługuje natomiast argumentacja skarżącego, iż Sąd Rejonowy naruszył art. 321 § 1 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie w kwocie 2448,81 zł. Sąd uwzględnił bowiem roszczenie powoda za 36 miesięcy (36 x 188,37 = 6.781,32 zł). Jak słusznie wskazuje tymczasem skarżący w sytuacji, w której Sąd uwzględnił zarzut przedawnienia za okres do 31 stycznia 2008 r. wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z gruntu za okres od 1 lutego 2008 r. do 31 grudnia 2009 r. winno wynosić 4.332,51 zł (188,37 x 23 miesiące) i taka kwota winna zostać zasądzona. Podnieść w tym miejscu należy, że jakkolwiek w samej treści pozwu nie zostało wskazane, za jaki okres strona powodowa domagała się zasądzenia wynagrodzenia, to dołączone do pozwu załączniki w postaci faktur VAT zawierających wartości tożsame w wysokości dochodzonego roszczenia oraz sposób sformułowania powództwa w zakresie odsetek, wskazują ponad wszelką wątpliwość, że czasowy zakres żądania zamykał się datami 1.03.2006r. – 31.12.2009r. Przy tym wbrew twierdzeniom strony powodowej zawartym w odpowiedzi na apelację, w piśmie procesowym z dnia 26 kwietnia 2011 r. nie zmodyfikowała ona żądania w zakresie okresu bezumownego korzystania z gruntu.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo co do kwoty 2448,81 zł wraz z odsetkami od tej kwoty od dnia 6 kwietnia 2009 r. oraz w punkcie II co do pozwanego (...) S.A. w L. Oddział w S. w ten sposób, że zniósł wzajemnie koszty procesu między tym pozwanym a stroną powodową, oddalając apelację w pozostałym zakresie na podstawie art. 385 k.p.c..

O kosztach postępowania apelacyjnego, mając na uwadze jego wynik, orzeczono na podstawie art. 391 §1 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c.

SSO M. Boniecki SSO B. Piwko SSR M. Siemieniec